

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Aduersis fundamentis occurritur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

solum existentia salutis, & fidei omnium hominum desiderium exprimitur: cum tamen plurimum hominum, & salus, & fides pro nulla temporis differentia sint absolute extitisse, ut fufius ostendimus, d. 4. quæst. 1. a certam. 2. Quod autem liberum eiusmodi desiderium sit, patet: quia nullius rei existentiam absolutam Deus necessario vult, siue efficaci, siue inefficaci amat cunctis fatentibus: tum etiam quia nihil est ante existentiam absolutam rerum, quod Deum eius desiderium cogat concipere.

CERTAMEN IV.

Aduersis fundamentis occurritur.

1. Obiicies primo: possibilis, qua talia præcisè, sufficienter obiectum veritatem habent, ut Dei scientiam actualem terminent: ergo, & bonitatem, ut Dei terminent amorem. Hac contra conclusionem secundam præcisè, contra eam tamen, & primam simul è scientie eiusmodi paritate argues. Scientia diuina, quia omnis scientia & infinita simpliciter, & comprehensiuè primarij sui obiecti Dei est, necessario ad omnia possibilia, qua talia terminantur: sed Dei amor omniamor (ut sic loquar) infinitus simpliciter, & comprehensiuè affectuè Dei obiecti sui primarij æque etiam est: ergo non solum ad possibilia omnia, qua possibilia præcisè, terminari poterit, sed æque necessario, atque diuina scientia terminabitur, coniuncti omnia, quæ à paritate diuine scientiæ opponi possunt contra nos, multatariam quæ à nostro Ruiz proponuntur, ut simul semelque eorum debitatem ostendam.

2. Ad primum, quod secundam nostram conclusionem oppugnat, respondeo, negando consequentiam ob discrimen inter verum, quod ad intellectum spectat, & bonum, quod ad voluntatem traditum ab Aristotele 6. Metaph. text. 8. ubi Philoſophi reliqui, & Sanctus Thomas eiusque interpretes 1. part. quæst. 7. art. 3. & locis, quæ ad rem eandem supra certam. 1. num. 5. retulimus. Nempe, quod verum in intellectu sit, bonum verò in rebus: constat autem experientia intellectum circa ea, quæ ab existentia abstrahunt, quorumque existentia repugnat, actibus veris versari ac proinde in eis veritatem obiectiuam esse. Voluntatem verò, vel gaudij, & complacentiæ, vel desiderij solummodo posse circa sua obiecta versari: quorum primam existentiam absolutam, siue esse actualem rerum supponat; secundum verò in illam tendat, ac velit; non autem in possibilitate præcisè earum subsistere: fit inde ut in rerum possibilitate bonitas obiectiuæ ad actualem amorem non sit: etsi ad intellectum sit in rerum essentia, & præcisè possibilitate satis veritas obiectiuæ.

3. Hinc constat secundum illud, quod primam conclusionem impugnabat paritatem non habere: cum sit à scientia, cuius obiectiuæ veritas sufficienter consistit, ad amorem ex defectu bonitatis obiectiuæ rerum pro statu præcisè possibilitatis, omnino impossibile, ne dum necessarium; sed permixta sufficienti bonitate obiectiuæ rerum, qua præcisè possibilitatem, negatur facile aliunde paritas: etsi enim Dei amor infinitus simpliciter è genere suo, & de se se omniamor formalis, & comprehensiuus Dei affectus sit, sicuti, & diuina scientia est: hæc libera formaliter proxime de se se neque est; neque in suæ lineæ perfectione talis esse debet: immo nec potest. Nam intellectus potentia indifferens, atque à se ipsa formaliter determinabilis ad alterutrum extremum cognoscendi obiecta extrinseca nusquam est; sed solum ab obiectis. Quare, si hæc necessariæ obiectiuæ veritatis fiat, nequit non ea repræsentare; ne dum illis exercite necessario in cogitis comprehendere.

4. Cum autem volitua potentia diuina perfectissima sit, atque ad voluntatis perfectionem libertas circa obiecta infinita sua bonitate simpliciter tali ad sui amorem non rapientia, aut cogensia pertineat, (ut creata,

& limitata nulla bonitas cogit) ac subinde ad amoris perfectionem erga limitatam, nec summè, & infinita simpliciter bona (nempe creata) libertas exercita, & in actu secundo omnino spectet, sit, ut liberè erga creatam quamvis bonitatem possit, ac debeat exerceri, latitque habeat, ut omniamor, & affectus Dei comprehensio, (si proprie ea locutio ad voluntatis affectum accommodetur) sit, ex eo, quod è Deo obiecto suo primario, & adæquato specificatio formalis de se se omnium creatorum (pro quouis statu amabilia illa sint) amor sit atque absque ulla sui variatione, vel additione, adhuc formalis, & metaphysica liberè erga creata bona exercite extendatur: quemadmodum scientia absque ulla formali, & metaphysica additione, & variatione (quia suæ lineæ perfectio libertatis formalis proxima, & immediata non est) ad omnia creata vera se extendit necessario.

5. Oppones contra solutionem, & eandem primam conclusionem: Bonitas absolute existentis creature creata, & limitata est, & tamen Deus in illa necessario complacet, iuxta illud Genes. *Vidit Deus quod esset bonum*, & rursus, *vidit cuncta, quæ fecerat, & erat valde bona*. Respondeo primò: his locis complacentiam diuinam de absolute à Deo factis, & existentibus eundem, non autem eius complacentiam necessitatem verbis hæc contineri: nec probare eam necessitatem præcisè ex bonitate obiectiuæ limitatæ creature, cuiusque intentionali motione provenire, sed ab actiua necessitate voluntatis efficacis Dei, quæ creata illa facta sunt, atque necessario ad eorum absolutam existentiam supponitur. Null enim mirum est, si de eis limitatis & creatis bonis à se factis (quæ tamen efficaciter esse voluit) necessario complacet, efficaci sua antecedente voluntate, non autem bonitate limitatæ ipsorum determinatis, & adiectis; quæ sane determinatio, & adactio ad complacentiam de possibilitate bonitatis admittit esse nequit: cum eorum possibilitas voluntate aliqua, ne dum efficaci, Dei, neque egeat, nec sit.

6. Obiicies contra eandem solutionem, & conclusionem primam: Malitia entitativa, & physica impossibilium, & chimerarum nec identificantur cum Deo, neque infinita simpliciter in suo genere est; & tamen Dei displicentia necessaria est erga impossibilia, & chimeras: ergo, etsi limitata sit creata bonitas, nec simpliciter infinita, non excluditur inde diuine de illa complacentiæ necessitas. Respondeo distinguendo antecedens: necessaria est Deo displicentia negatiua de chimeris, & impossibilibus, id est negatio complacentiæ de illis facit: quia nihil habent bonitatis physice, sed puram eius generis malitiam, & omnimodam bonitatis physice, sicuti & entitatis repugnantiam; est necessaria displicentia Dei de illis positiua exercite affector.

7. At inquires erga malitiam moralem prauam actionum creatorum (quæ infinita simpliciter non est) est necessaria displicentia Dei, ac circa bonitatem moralem actionum nostrorum, limitatam etiam, complacentiam, & ob gratiam, & iustitiam, limitatam vitiis rationalis creature necessaria est in Deo amicitia dilectio. Ergo ex limitatione bonitatis admittit in creaturis possibilibus male excluditur diuina complacentiæ necessitas. Respondetur: hæc omnia ex præcisè sua bonitate, aut malitia obiectiuæ limitatæ, & motione sua intentionali nullatenus necessitatem, aut complacentiam aut displicentiam diuinam inducere; sed ex perfectione, voluntateve aliqua diuina qua velut actiue ad alterutrum determinatur, quæque, ni ita se gereret, deliceret; nempe, ad odio habendum peccatorum ex morali sua infinita bonitate, ipsi malitiæ morali prorsus aduersa, & auersa; atque item è supremi Iudicis nostrorum actionum, atque inde etiam ad complacendum prosequendumque amore omne actionum nostrorum honestatem, ex quo munere nequit erga alterutrum præ omnibus ipsius voluntas se habere.

8. Accedit pro complacentia necessaria Dei de actibus honestis creatis, quod cum omnes adeo principalius nobis prouinciant, cuiusque scilicet (quantum ad nos) nostri libertas pari potest voluntate, & quantitas

ex parte Dei est, atque ad ipsum in illis attinet, efficiaci, ex ea etiam ad eorum absolute existentium complacentiam eiusmodi anteriori voluntate eas apponendi quasi actus determinatur, quod ipsum de dilectione amicitia diuina erga iustum, in quo Deus voluntate sua efficiaci, gratiam, & iustitiam habitalem posuit, etque inde ad eum diligendum quasi actus determinatus permanet, ut in simili dicebamus numero 5. Ceterum cum erga pure possibilis adhuc moralia pro eo statu nihil voluntate sua efficiaci ponit, ex qua ad eorum pro eo statu amore determinetur: neque eorum bonitas de se in sui amorem capere potest, immo sic nulla absolute talis in eis pro eo statu bonitas, vel malitia; Cum ius vero possibilis solum physice bonis, pro eo etiam (ut modo permittimus) statu, nihil intentionali motuum inexcitabiliter ex parte illorum, nullumque aliud attributum quasi actus determinans ad ipsorum amorem est ex parte Dei, sed nuda Dei voluntas de se (ut diximus) & perfectione in sua linea indifferens libere solum erga illa verfabitur, nec poterit necessariò veritari.

9. Contra secundam conclusionem opponens. Impossibilia sufficientem malitiam pro eo suo statu habent, ut tolli haberi à Deo saltem possint; ergo, & possibilia pro eo suo statu sufficientem bonitatem habebunt, ut de illis complacere Deus saltem possit: neque enim absolute, actualioremque statum bonitas ad amorem, quam malitia ad odium de ipsa, vel ob ipsam concipiendum requirit. Apparentissima, ad communem de impossibilibus, & chimeris apprehensionem, obiectio. Et tamen respondeo facillimè negando consequentiam ex dictis contrariis, d. q. q. certum, de scientia Dei erga impossibilia: constat enim essentialiter impossibilitatis conceptum in negatione ipsius à se, ac non ab alio, absolute consistere, siue in essentiali, absolute, & necessaria sui negatione: quemadmodum, & Deo absolute necessaria, & essentialis existentia, ex eo quod à se sit, ac non ab alio consistit: quare absolute actualis negatio essendi, & entitatis, siue malitia physica impossibilibus competit; secus autem absolute actualis entitas, & esse, seu bonitas possibilibus: quare neque vis motiva actualis intentionalis ad amorem his pro statu possibilis præcisè convenit; est illis, eorumque malitiae ad sui odium pro statu suæ impossibilitatis convenient.

10. Item opponens contra eandem conclusionem. In bonitate, vel malitia possibili satis virtutis motiva est, ut de illa complacemur: ergo, & ad mouendum intentionali Deo amore, & complacentiam, vel odium. Antecedens probatur (nam consequentia videtur legitima) ab experientia, quæ quotidie cogitata gloria possibilis solum (ut sæpe euenit cogitantibus) nunquam fatuatur, homines gaudent: obsecantque de cogitatis libidinosis actibus nec absolute existentibus, nec futuris, sed solum possibilibus viciose delectantur. Nec fatiscunt, qui respondent, non de obiectorum cogitationum bonitate, siue honesta, siue delectabili, & turpi, sed de earum cogitatione, quæ actu, & absolute est complacere. Si enim delectatio de sola cogitatione sit, quia obiecta cogitata pertingunt venerea delectatio, nec mala, nec venerea erit; de sola quippe venereis cogitatione, intactis turpibus obiectis, delectari, nec venereum, nec peccatum est: liquidem de moralibus delectationibus, & conclusivibus circa bonitatem, & malitiam actus libidinosis; si bene, ac vere discursisse nos, aut conclusisse deprehendamus, sæpe ac honestissime gaudeamus, eo vtique præcisè, quod gaudium hoc ad turpia extrinsecus cogitationum obiecta non extenditur: & quæ extrinsecus ad gaudium, de cogitatione obiecti, vel honesti, vel turpi, gaudere de alterutro omnes experientur: ergo eiusmodi gaudium de obiectis, vel honestis, vel turpibus non autem de actualibus cogitationibus, quibus obiecta illa proponuntur, est.

11. Melius ergo, & solidius responderetur distinguendo antecedens: satis est virtutis motiva intentionalis nostri gaudij in bonitate cogitata possibili, neque vquam futura, aut existente absolute in re ipsa aut cogitatione factoris possibilis præcisè ac non absolute existente, aut

extincta etiam cogitatione nostra, difficeret: quandiu enim absolute existens bonitas, siue honesta, siue turpis (etiam re ipsa nunquam existens, aut futura) à nobis non cogitatur, ac per cogitationem non representatur, de illa gaudere, complacereque non possumus, quia gaudium omne de obiecto solum præsentis, atque, ut tali per cognitionem representato esse essentia sua per omnes debet: Inde negatur consequentia: quia Deo res, ut sunt, ac non aliter, quam sint, necessario cognoscunt, nequeunt, ut absolute aliquando existentia representari, quæ pro nulla temporis differentia absolutam existentiam habent: imò, nec, ut existentia absolute cogitari, quæ nec pro aliqua etiam differentia temporis absolutam habent existentiam, cum præcisè secundum statum possibilitatis præcisè à Deo cognoscantur.

12. Instabis tamen opponensque contra eandem conclusionem ex tertia, quam ex fidei principijs statumimus, & sola cognitione possibilitatis præcisè rerum, ac bonitatis earum pro eo statu, ac non absolute existentie earum tam nosquam Deus earum desiderium, tum efficiaciam, inefficaciam concipimus: ergo pro illo statu præcisè possibilitatis, aliquid bonitatis est sufficienter motiva intentionaliter ad sui prosecutionem; est obiectio in re hæc difficillima, & cui neminem eorum, quibus in conclusionem 2. consentimus, in terminis, & debita claritate respondere vidi. Respondeo æqua breuitate, & claritate distinguendo consequens ex dictis: sufficienter motiva, ad sui statum prosecutionem seu quæ sit prosecutio sistens in illa bonitate, ut pro eo statu præcisè possibilitatis est, & cognoscitur, nego consequentiam; quæ sit prosecutio non sistens in illa pro eo statu, sed in aliam existentia absolute tendens: (cuiusmodi desiderium etiam inefficax, est) concedo consequentiam: cum enim de natura desiderij sit existentiam, & affectionem boni absenti absolute intendere, quam vtique adesse, absolute appetens non cognoscit, sed abesse ab illo, vel saltem illud pro statu, quo representatur ab existentia, & affectione absolute præcise cingere; ac rursus in impossibilem existentiam boni cogitamus ferri desiderium (prudens saltem) nequeat: sit ut bonum possibile, eiusve solummodo possibilitas cognita desiderio satis sit, ut in eius absolutam existentiam desiderium feratur, quod natura sua tendit in bonum, non quidem quia est in statu quo representatur; sed ut sit in alio statu, quo non representatur: quare ad sui pro illo statu prosecutionem, & amorem nullatenus sollicitat mouere, aut mouere potest; sed pro alio absolute suæ existentia.

13. Sed instas virgentius. Nil Deus nisi propter finem aliquem producere potest: & homines quidem ob salutis eorum finem iuxta Patres, & Doctores, qui affectus benevolentie erga homines est, nec sine complacentia in illis pro statu illo possibilitatis præcisæ (quem solum pro illo priori ante absolutam existentiam decreto illo apponendam habent) esse inde potest; ergo in hominibus, & creatis reliquis, quæ à Deo ob finem aliquem (ut pote rationali agente perfectissimo) creati debent pro statu possibilitatis præcisæ, est bonitas sufficienter, ut Deus pro eo statu in illis complacere. Respondetur Deum creatura, non, nisi ex fine aliquo producere posse; non posse autem aliquid producere ex complacentia in illo, ut possibili præcisè, neque ob finem, & bonum creaturæ, quam creare decreuit, & qua bonum ipsius creaturæ est, atque, ut præsuppositum ad eius absolutam existentiam formaliter absolute beneficium affectivum, sed effectivum solum, & interpretatiue, formaliter vero absolute finem illum creaturæ creandæ bonum ex complacentia alterius absolute præiuncti cui bonus etiam finis ille sit, finem illum amare, tametsi posita illius creaturæ existentia, & creatione, effectiva illa, & interpretatiua benevolentia in formalem affectum eius benevolentiam statim transeat: ac subinde ob finem illum atque, ipsi si bonum creatura à Deo dici potest: quia affectiva & formalis benevolentia illius, & finis, quæ illi bonus est, creatione illius illico à Deo habetur.

14. Denique opponens contra conclusionem primam. Deus complacet, & necessario complacet de sua omnipotentia; nequit autem de illa complacere, quia de possibilibus omnibus creatis, (quæ eius terminus, seu

22 Controu. IV. de Voluntate Dei,

obiectum adequatum sunt) complacet: ergo complacet necessario de creatis cunctis possibilibus. Objectionem hanc cum aliis primæ conclusionis impugnacionibus non posuimus: quia præ ipsius debilitate omittitur decreueram: ne tamen minus gnari, qui nobiscum post hac senserint, ea non præiudicia in disputationibus turbentur, nego minorem. Ad quam probandam in nostra sententia de Dei Omnipotentia prorsus à possibilitate creaturarum absoluta nullum aduersariis medium suppetet. In Suarj verò opinione de eius cum ipsis connexionem, non ita difficile ad illam probandam fundamentum reperietur: maxime à paritate cognitionis eiusdem Omnipotentie, quæ ipso fatente in cognitis possibilibus esse nequit: cuius disparitas non admodum ad manum est. Sed eam Soarista hac in parte querant; sua refert non mea. Tamen ex dictis hæcenus haud difficulter assignarem: quia possibilia, quæ talia, veritatem sufficienter terminantur cognitionis habent, non autem bonitatem: quæ in re, non in cognoscente, esse debet iuxta S. Thom. supra.

QVÆSTIO III.

Ametnè Deus pro statu conditionata futuritionis conditionata contingentia.

Eneratim de omni contingenti conditionato inquirimus, tam creato, quam Diuino; de viroque ex eisdem ferè principiis definiendum erit.

CERTAMEN I.

Nonnulla pro questionis expeditione clariore.

1. **E**X dictis Controu. 2. d. 5. q. 2. de medio materiali Scientiæ Dei de conditionatis nostris contingentibus constat, quam conditionatorum contingentium creatorum nomine intelligenda proprie in præsentis questione veniant; atque naturales & necessarios effectus naturalium causarum, ex necessitate naturæ operantium, quæ tales, eo nomine non claudunt, quantumvis verbis quandoque futuritionem conditionatam foveant: v.g. Si ignis debite applicetur suprà, eam ignefaciet: quæ tantundem valet atque hæc propositio: Ignis debite applicitus, ignefacit naturam suam: quæ sane obiectiva veritas statum possibilitatis, & essentia, ac prædicatorum essentialium ignis non prætergreditur: illa ergo solum conditionata creata proprie sunt, ut citato loco diximus, quæ vel arbitrij creati actus immediati sunt, vel aliquem ex ipsis supponunt, foreque sub aliqua conditione dicuntur, quia reuera, si ea adhiberetur conditio, forent; cum tamen possent sub illa etiam conditione non esse.

2. Quoniam verò causarum naturalium effectus, & si respectu ipsarum contingentiam nullam habeant, quia ad operandum illos determinatæ, ac nusquam indifferentes de sese, & natura sunt; tamen respectu Dei, cuius arbitrio eiusmodi causæ naturales subordinantur in operando, contingentiam habent: quandoquidem causarum naturalium determinationi, & exigentiæ ita annuet rerum omnium Deus arbiter, & Dominus, ut non annuere absolute pro suo libito potuerit; & sic etiam naturalium causarum effectus respectu Dei in statu absoluto contingentiam absolutam habent: quare, & respectu eiusdem sub conditione, sub qua Deus exigentiæ causarum annuet, annueret, si adhiberetur, contingentiam proprie conditionatam absolute habebunt: unde, & sub ea conditione in conditionatis

contingentibus creatis proprietate sermonis absolute continentur.

3. Cæterum, si decretum concurrendi cum naturalibus causis ex parte conditionis, & hypotheseis ponatur effectus, & actio necessariè veritatis, ac non contingentis, adhuc conditionatæ erunt. Cum autem pro multo statu, nisi à causa totali, & adæquata sufficienter ad statum effectus posita, ac præsupposita, possit effectus consistere, ut patet, in statu possibilitatis, vel absolute futuritionis; atque Dei decretum partialis essentialiter requisita causa cuiusvis creati effectus sit, sit naturalis effectus contingentis conditionatæ veritatis formalis proxime esse non posse; sed cum mediata à conditionata decreti concurrendi Diuini quo causarum naturalium exigentiæ libere Deus annueret, si hæc vel illa conditio adhiberetur: Quare nil de conditionata futuritione effectuum naturalium examinandum hic est, præter ea, quæ occasione creatorum actuum liberorum de libera etiam conditionatis actibus Diuini dixerimus.

4. De Dei igitur ac rationalium creaturarum actibus liberis, siue arbitrij eorum decretis, & affectibus, qui sub aliqua hypothese (quæ absolute apponitur vel non apponitur) essent, questio versatur; hæc enim sola proprietate sermonis futuritionem conditionatam formaliter proxime sortiuntur: reliqua verò, quæ à Dei, vel nostri affectibus, ac decretis necessariò proveniunt formaliter proxime, & in se, sicuti contingentiam non habent, sed solum mediata atque à nostri, vel Diuini arbitrij actibus mutuo acceptam; ita formaliter proxime, & in se proprietate sermonis futuritionem conditionatam minime sortiuntur. Quare nihil de eis in se sumptis disputandum, definiendumque in præsentiarum erit, præter ea, quæ de nostris, Diuinisque decretis, & voluntatibus, quarum illa conditionatam futuritionem secundario solum participant, disputabimus, ac definimus.

Cum autem circa suos, ac nostros etiam conditionate futuros, proxime formaliter liberos actus multisque actu voluntatis suæ versari Deum possit intelligi: primo, vel pluribus eorum actibus erga futura contingentia conditionata, vel sua, vel nostra versetur, versatur Deus absolute possit? examinandum hic venit. Affectus autem Diuinæ Voluntatis (quod ad præsentem attinet) in complacentiam simplicem de eiusmodi conditionata contingentium futuritione; atque in eadem desiderium partitione primâ sufficienter dividitur: & complacentiam quidem scientia de eorum conditionata futuritione necessariò præcedet. Desiderium verò cum de eo, quod nondum cognoscitur esse in eo statu, in quo desideratur, ut sit, esse debeat, nullatenus conditionatam de conditionata contingentia futuritione, quæ desideratur, supponit; sed solum tantum simplicis intelligentiæ de possibilitate contingentiæ actus sub conditione illa. Denique desiderium inefficax, & inefficax de eiusmodi conditionata contingentia futuritione subdiuiditur.

CERTAMEN II.

Doctorum Placita, inconsequentia, & debilia fundamenta notantur.

1. **D**e affectu complacentiæ Diuino erga omnia proxime, & formaliter contingentia, conditionata futura, tam Diuina, quam create voluntatis cum Deo concedere ij omnes debent, qui ipsius de omnibus possibilibus necessariam complacentiam, vel liberam, sicuti de aliquibus eorum quest. 1. asseruerunt. Verum ex eo qui complacentiam necessariam de conditionatis contingentibus negant. Cum quibus noster Alarcon. 1. tract. de volunt. si enim entitatis, & pedissequæ beatitudinis entitatis eiusdem rerum pro diuersitate statuum possibilitatis præcisiue earum ab statu existentie absolute earum satis habet, ut pro eo etiam statu Deo necessario placeant, in statu plane diuerso ab viroque illo, utrumque